

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Tulli toteaa, että tietovarannon toteuttamiskustannuksista on jätetty kokonaan arvioimatta sen vaikutukset tietoja toimittavien virastojen ja niiden sopimuskumppaneiden työmääriin sekä kustannuksiin. Kilpailutustunnisteen lisääminen ostolaskuille sekä ostolaskujen salassapitomerkinnät lisäävät hallinnollista taakkaa merkittävästi. Huomioiden julkisen sektorin taloustilanteen ja säästötoimien jo nykyisin aiheuttamat haasteet virastoille, tulisi varmistua siitä, etteivät uudistuksesta aiheutuvat lisäkustannukset aiheuta toimijoille merkittäviä haasteita vastata nykyisistä lakisääteisistä tehtävistään käytettävissä olevilla resursseilla.

Tulli yhtyy Kuntaliiton antaman lausunnon arvioon siitä, että kuvatut taloudelliset hyödyt perustuvat oletamuksiin ja tulevat olemaan parhaimmillaankin toteutuessaan välillisiä hyötyjä. Taloudellisia hyötyjä korostetaan arvioinnissa, kun taas esimerkiksi hankintayksikölle tulevia kustannuksia ei ole arvioinnissa huomioitu.

Vaikutusten arvioinnissa käytetään perusteina tietoja, joita ei lakiesityksen mukaan ole tarkoitus tallentaa tietovarantoon, kuten esimerkiksi sopimustietoja.

Arvioinnissa todetaan, että hankintatietovarannon perustaminen vähentäisi tietopyyntöjen määrää ja niihin vastaamiseen käytettävää työaikaa. Tullin näkemyksen mukaan hankintatietojen toimittaminen hankintatietovarantoon edellyttää erityistä tarkkuutta henkilötietojen ja muiden salassapidettävien tietojen suojaamiseksi. Tämä työ on jatkossa tehtävä koskien kaikkia hankintoja, ei vain tietopyynnön kohteina olevia hankintoja. Tulli vastaanottaa vuosittain noin 13 000 ostolaskua, kun taas hankintoja koskevia tietopyyntöjä vastaanotamme vuosittain noin 20 – 30 kappaletta. Lisäksi hankintatietovarantoon tullaan tallentamaan vain osa hankintatiedoista, mikä ei

arvioimme mukaan vähennä tietopyyntöjen määrää tai niihin vastaamiseen käytettyä työmäärää olennaisesti, eikä työmäärä muutenkaan ole iso.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Tulli pitää hyvänä, että tietojen toimittamisvelvoitteesta on rajattu kokonaan pois TL III ja sitä korkeamman turvaluokan tiedot ja että TL IV tietojen luovuttamisessa voidaan käyttää harkintavaltaa 2 §:n mukaisesti. Toteamme kuitenkin, että velvoite ilmoittaa Valtiokonttorille vuosittain mitä tietoja on jätetty ilmoittamatta, tarkoittaa jonkinlaisen virastokohtaisen seurantamallin toteuttamista.

Tulli pitää hyvänä, että kaikki ostolaskujen tuoterivitiedot tulkitaan salassapidettäviksi. Pyydämme huomioimaan, että Valtiokonttorin on järjestettävä toimintansa siten, ettei tietojen salassapito vaarannu silloinkaan, kun tietoja luovutetaan Valtiokonttorin ulkopuolelle tai tietoihin annetaan pääsy esimerkiksi tutkimustarkoituksissa.

Esityksen 3 §:n mukaisesti tietovarantoon tullaan tallentamaan hankintailmoitukset.fi-palveluun kertyneet tiedot sekä tarjoustiedot. Huomautamme, että lakiehdotuksessa ei ole mainittu tarjoustietojen luokittelemisesta salassapidettäviksi, toisin kuin esimerkiksi kappaleessa 4.1.1. on mainittu. Lisäksi toteamme, että hankintailmoitukset.fi-palvelun tiedot eivät muodosta yksiselitteistä kokonaisuutta, vaan tietosisältöä voidaan laajentaa.

Laissa ei ole tarkoituksellisesti määritelty tiedoille säilytysaikaa, muutoin kuin henkilötietojen osalta. Näin ollen Valtiokonttorin on varauduttava tilanteeseen, jossa sillä saattaa olla hankinnoista sellaista tietoa, jota ei enää hankinnan tehneestä virastosta löydy.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

Lakiin julkisista hankinnoista ehdotetaan muutosta sen 69 §:ään hankinta-asiakirjojen asettamisesta ehdokkaiden ja tarjoajien saataville ilman rekisteröitymistä tai kirjautumista. Toteamme, että nykyinen malli on mahdollistanut hankintayksiköille mahdollisuuden seurata millaiset tahot ovat tarjouspyyntöön tutustuneet ja tarvittaessa olemaan yrityksiin yhteydessä, mikäli esimerkiksi tarjouksia ei ole saatu. Jatkossa tämä mahdollisuus tulkintamme mukaan poistuu, kun yhteystietoja ei edellytetä. Arvioimme, että tämä muutos vähentää tarjousten määrää ja aiheuttaa turhaa kilpailutusten uusimista, kun tarjouksia ei saada.

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Tulli toteaa, että laissa Valtiokonttorista ei ole mainittu onko Valtiokonttorilla oikeus luovuttaa hankintatietovarantoon koottuja tietoja kenelle tahansa, esimerkiksi tietopyynnön perusteella. Mielestämme Valtiokonttorilla ei ole edellytyksiä hankintayksikön puolesta tehdä päätöstä salassapidettäväksi tai turvaluokitelluiksi merkittyjen tietojen julkistamisesta.

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Ei lausuttavaa.

Puoskari Salla
Tulli.fi